

ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΤΗΤΕΣ

ΖΑΚ ΝΤΕΛΟΡ

Από το όραμα στην πράξη

Ο ιστορικός πρόεδρος της Ευρωπαϊκής Επιτροπής μιλάει στο «ΒΗΜΑ ΙΔΕΩΝ».

Ο Ζακ Ντελόρ είναι από τους ανθρώπους που σημάδεψαν την εποχή μας. Στα δέκα χρόνια που υπήρξε Πρόεδρος της Επιτροπής, η Ευρωπαϊκή Ένωση γνώρισε την πιο παραγωγική περίοδό της. Βεβαίως τα πράγματα είχαν ωριμάσει και συνέπεσε να συνυπάρχει με πολιτικούς όπως ο Μιτεράν, ο Κολ και άλλοι οι οποίοι είχαν όραμα και βούληση. Γνώριζαν πού πρέπει να πάει η Ευρώπη. Αλλά η προσωπικότητα και οι ικανότητες του Ντελόρ είναι αναμφισβήτητοι παράγοντες υλοποίησης του οράματος, το οποίο γλαφυρά σκιαγραφεί στη συνέντευξή του. Η συνέντευξη έχει δύο μέρη. Την ιστορία, το παρελθόν και το πώς πραγματοποιήθηκαν οι μεγάλες αλλαγές από την τότε ΕΟΚ στη σημερινή Ένωση, και το μέλλον. Πού βαδίζει η ανθρωπότητα και η

Ευρώπη. Χωρίς μνήμη δεν υπάρχει μέλλον, όπως λέει και ο ίδιος. Όμως, όπως φαίνεται από τα λεγόμενά του, οι δυο αυτές ιστορικές στιγμές είναι εξίσου επίκαιρες και ο χρόνος παρουσιάζεται ενιαίος και αδιάσπαστος. Ξεκινώντας από την αρχαία ελληνική φιλοσοφία και φτάνοντας στην Ευρώπη του 2050, τότε που ο πληθυσμός της θα αποτελεί το 3% του πληθυσμού της γης. Και στόχος είναι πάντα ο ίδιος: Πώς να διαφυλάξουμε το ευρωπαϊκό ιδανικό σε έναν κόσμο που μεταβάλλεται. Και το ιδανικό αυτό, ίδιο στη διάρκεια των αιώνων, είναι η ισορροπία μεταξύ της κοινωνίας και του ατόμου.

Πώς να διαφυλάξουμε το ευρωπαϊκό ιδανικό σε έναν κόσμο που μεταβάλλεται

Α.Τ. Κύριε πρόεδρε, κατ' αρχάς, θα ήθελα να σας ευχαριστήσω που δεχτήκατε να δώσετε αυτή τη συνέντευξη. Υπήρξατε, κατά τη διάρκεια της προεδρίας σας στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή, η κινητήριος δύναμη του μετασχηματισμού της τότε ΕΟΚ. Πώς βλέπετε από απόσταση μιας εικοσαετίας τα γεγονότα εκείνης της εποχής, η οποία οδήγησε στη σημερινή Ευρωπαϊκή Ένωση και ιδιαίτερα στη δημιουργία της εσωτερικής αγοράς, στην υιοθέτηση του ευρώ και στη διεύρυνση;

Ζ. ΝΤΕΛΟΡ Η Ευρώπη την εποχή εκείνη είχε περιέλθει σε κατάσταση στασιμότητας λόγω διαφωνιών μεταξύ κρατών-μελών, όπως η περίφημη «βρετανική επιταγή». Αυτό το εμπόδιο υπερπηδήθηκε στο Συμβούλιο του Φοντενεμπλό (Ιούνιος, 1984) χάρη στη δέσμευση και στη διαπραγματευτική ικανότητα του Φρανσουά Μιτεράν. Ετσι, ανέλαβα την προεδρία της Επιτροπής σε ένα ήρεμο περιβάλλον, χωρίς κρίσεις. Ήταν, συνεπώς, εφικτό να επιχειρήσω να δώσω μια νέα ώθηση στην Ευρώπη.

■ Η ΜΕΓΑΛΗ ΕΝΙΑΙΑ ΑΓΟΡΑ

Εκείνη την εποχή η οικονομική ανάπτυξη δεν ήταν ικανοποιητική. Πρότεινα, λοιπόν, την ιδέα της δημιουργίας μιας μεγάλης εσωτερικής αγοράς, μιας ενιαίας αγοράς. Η ιδέα άρεσε στους αρχηγούς των κρατών και έτσι έβαλα σε εφαρμογή ένα σχέδιο τριών φάσεων, το οποίο δεν απαιτούσε κατ' αρχήν ομοφωνία. Η πρώτη φάση ήταν η υιοθέτηση μιας Λευκής Βίβλου, που θα υποδείκνυε τη διαδικασία για την υλοποίηση της Μεγάλης Αγοράς. Εδώ θα ήθελα να αναφερθώ στην ουσιαστική συνεισφορά του συναδέλφου μου λόρδου Κόκφιλντ για τον σχεδιασμό και τη συγγραφή αυτής της Λευκής Βίβλου. Γνώριζα, ωστόσο, ότι η υλοποίηση της Ενιαίας Αγοράς θα απαιτούσε αλλαγές στις διαδικασίες με τις οποίες λαμβάνουμε τις αποφάσεις μας. Αυτές οι απαραίτητες αλλαγές στις Συνθήκες αποφασίστηκαν στο Συμβούλιο του Μιλάνου τον Ιούνιο του 1985, ύστερα από δύσκολες διαπραγματεύσεις. Αυτή ήταν η Ενιαία Πράξη που υιοθετήθηκε τον Δεκέμβριο του 1985. Πρόκειται για την πρώτη μεγάλη τροποποίηση της Συνθήκης της Ρώμης που θα μας επέτρεπε να πραγματοποιήσουμε μια Μεγάλη Αγορά,

Συνέντευξη στον Αντώνη Τριφύλλη

θα δυνάμωνε την αλληλεγγύη μεταξύ των χωρών και των περιφερειών, μέσω της πολιτικής της κοινωνικής συνοχής (δηλαδή την αύξηση των διαρθρωτικών ταμείων) και τέλος θα υιοθετούσε μερικά στοιχεία κοινής πολιτικής για το περιβάλλον, την κοινωνική διάσταση, ακόμη και για το νόμισμα. Αυτή ήταν η δεύτερη φάση. Το τρίτο βήμα, το πιο δύσκολο, ήταν η ψήφιση ενός νέου προϋπολογισμού για την Ευρώπη, που θα ανταποκρινόταν στους στόχους της Ενιαίας Πράξης. Τον Φεβρουάριο του 1988 έπειτα από μία ημέρα και μία νύχτα συγκρούσεων καταλήξαμε στο Πακέτο Ντελόρ Ι. Αυτά ήταν τα τρία βήματα που επέτρεψαν στην Ευρώπη να γνωρίσει μια περίοδο προόδου από την άποψη της ενότητάς της, αλλά και από οικονομικής απόψεως, καθώς τα επόμενα χρόνια η ανάπτυξη απογειώθηκε και δημιουργήσαμε πολλές θέσεις εργασίας. Εδώ θα ήθελα να αναφερθώ στη συνεισφορά των δύο ελλήνων συναδέλφων μου, του κ. Γ. Βάρφη, όσον αφορά την περιφερειακή ανάπτυξη (1985-1988), και της κυρίας Βάσως Παπανδρέου για την κοινωνική διάσταση της εσωτερικής αγοράς και ιδιαίτερα την Κοινωνική Χάρτα και την πρόοδο των κοινωνικών θεμάτων που επακολούθησε (1989-1992).

■ ΤΟ ΕΝΙΑΙΟ ΝΟΜΙΣΜΑ

Μετά την Ενιαία Πράξη η Ευρώπη έκανε το επόμενο μεγάλο βήμα, τη δημιουργία του ενιαίου νομίσματος, του ευρώ. Πώς φτάσαμε σε αυτό; Η οικονομία βελτιώθηκε, το ψυχολογικό και πολιτικό κλίμα επίσης. Δεν ήμουν ο πρώτος που μίλησε για το ενιαίο νόμισμα. Ήταν ο κ. Μπαλαντίρ και ο κ. Γκένσερ. Ετσι λίγους μήνες μετά την υιοθέτηση του Πακέτου Ντελόρ Ι ορίστηκε μία επιτροπή, υπό την προεδρία μου, με αντικείμενο την αντικατάσταση των εθνικών νομισμάτων από ενιαίο νόμισμα. Τον Μάρτιο του 1989 υποβάλαμε έκθεση η οποία υιοθετήθηκε στη Σύνοδο της Μαδρίτης (Ιούνιος, 1989). Στη συνέχεια, η έκθεση πήρε τη μορφή Συνθήκης και αυτή ήταν η Συνθήκη του Μάαστριχτ.

Τι σκέφτεστε σήμερα για την υιοθέτηση του ευρώ και μάλιστα σε μια περίοδο οικονομικών αναταράξεων;

Στην «έκθεση Ντελόρ» του '89 η βασική ιδέα ήταν μια Οικονομική και Νομισματική Ένωση που θα στηριζόταν σε δύο θεμέλια. Το νομισματικό, με την ίδρυση κεντρικής τράπεζας, και το οικονομικό, βασισμένο αφενός στη συνεργασία των μακροοικονομικών εθνικών πολιτικών, αφετέρου σε παρεμβάσεις επί ευρωπαϊκού επιπέδου. Σήμερα, η νομισματική πολιτική της Ένωσης αποτελεί μια πραγματικότητα. Δεν υπάρχει όμως επαρκής μακροοικονομική συνεργασία μεταξύ των κρατών-μελών. Κατά συνέπεια η θέση μου είναι ίδια όπως το 1989: ζητώ οι υπουργοί Οικονομίας της ευρωζώνης να συμφωνήσουν στην εναρμόνιση των οικονομικών πολιτικών τους, ώστε να πετύχουν μεγαλύτερη ανάπτυξη και να αντιμετωπίσουν αποτελεσματικά τις περιόδους ύφεσης. Αυτή η πρόταση δεν εισακούεται. Και αυτό γιατί έχουμε από τη μια μεριά τους αγιατολάχ του μονεταρισμού και από την άλλη αυτούς που ασκούν σκληρή κριτική, συχνά αβάσιμη, στην κεντρική τράπεζα. Ωστόσο το αποτέλεσμα της υιοθέτησης του ευρώ είναι θετικό. Φανταστείτε ποιες θα ήταν οι αντιδράσεις στις χώρες της ευρωζώνης στις περιόδους των οικονομικών κρίσεων από το 1990 ως σήμερα, αν δεν υπήρχε το ευρώ.

Κατά συνέπεια το ενιαίο νόμισμα θα αποτιμηθεί από τους ιστορικούς ως μεγάλο βήμα της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Επαναλαμβάνω όμως ότι πρέπει να εξισορροπήσουμε το σύστημα σε ό,τι αφορά τη νομισματική και την οικονομική πολιτική.

■ ΟΙ ΑΔΥΝΑΜΙΕΣ ΤΗΣ ΕΕ

Πιστεύετε ότι έγιναν λάθη κατά την προεδρία σας;

Ναι, βέβαια, φυσικά έγιναν λάθη. Είχαμε τη διαίρεση της Ευρώπης στην τραγωδία της Γιουγκοσλαβίας. Αυτή η διαίρεση επανελήφθη στον πόλεμο του Ιράκ. Η μεγαλύτερη όμως απογοήτευσή μου είναι το γεγονός ότι τα κράτη-μέλη και η ίδια η Ένωση

δεν εφάρμοσαν τη Λευκή Βίβλο για την Ανάπτυξη, την Ανταγωνιστικότητα και την Απασχόληση, την οποία είχαμε υιοθετήσει στο Συμβούλιο του 1993. Στη Βίβλο αυτή καταγράφονται οι αδυναμίες και τα ισχυρά σημεία των ευρωπαϊκών χωρών, καθώς και αυτό που πρέπει να γίνει σε επίπεδο εθνικό και ευρωπαϊκό. Αν την είχαμε εφαρμόσει σε επίπεδο ευρωπαϊκό και σε παγκόσμιο θα είχαμε κερδίσει κάποια χρόνια για την προσαρμογή μας στον σημερινό κόσμο και στον κόσμο του αύριο. Ωστόσο έγινε ένα θετικό βήμα με την υιοθέτηση του Πακέτου Ντελόρ ΙΙ και μάλιστα κατά τη διάρκεια της βρετανικής προεδρίας, όχι βέβαια χωρίς καβγάδες... Αλλά ήταν ζωτικό για να δημιουργήσουμε μια Ευρώπη σύμφωνα με το όραμά μου. Δηλαδή, μια Ευρώπη η οποία να έχει τρία χαρακτηριστικά: *ανταγωνιστικότητα που να κινητοποιεί, συνεργασία που να δυνάμωνει και αλληλεγγύη που να ενώνει.*

Πάντως για την ώρα η Ευρώπη πάσχει από έλλειψη συνεργασίας, όπως στην περίπτωση της ΟΝΕ στην οποία ήδη αναφέρθηκα. Μελλοντικά κινδυνεύει από έλλειψη αλληλεγγύης, αν αναθεωρηθούν ριζικά προς τη λανθασμένη κατεύθυνση οι πολιτικές οικονομικές και κοινωνικές συνοχής. Το ίδιο θα έλεγα και για την κοινή αγροτική πολιτική, που εξακολουθεί να είναι απαραίτητη. Πρέπει να την προσαρμόσουμε, αλλά παραμένει ζωτικής σημασίας για τις κοινωνίες μας.

■ Η ΔΙΕΥΡΥΝΣΗ

Είπαμε για την εσωτερική αγορά, για το ενιαίο νόμισμα. Τι σκέφτεστε για τη διεύρυνση;

Πιστεύω ότι η τελευταία διεύρυνση γενικά δεν εξηγήθηκε σωστά. Γιατί η θέση μου είναι απλή: είναι μεγάλη χαρά για όλους μας να ανοίξουμε την αγκαλιά μας σε χώρες εξίσου ευρωπαϊκές, όπως οι δικές μας, οι οποίες όμως επί σαράντα χρόνια ζούσαν στο σκοτάδι του ολοκληρωτισμού. Από έλλειψη ενημέρωσης, από έλλειψη διαπαιδαγώγησης, από αδυναμία να δούμε την πραγματικότητα κατάματα, οι ηγέτες μας δεν προετοίμασαν τους πολίτες της Ευρώπης των «15» στο να δεχθούν μια Ευρώπη των «27», η οποία πρέπει να συμπληρωθεί με τις χώρες της πρώην Γιουγκοσλαβίας.

Η αγορά είναι το λιγότερο κακό σύστημα, όπως λέμε για τη δημοκρατία, αλλά αυτό δεν σημαίνει ότι δεν πρέπει να συνοδεύεται από διεθνείς, ευρωπαϊκούς και εθνικούς κανόνες

Κάποιοι υποστηρίζουν ότι η διεύρυνση επιβράδυνε την εμβάθυνση.

Δεν το πιστεύω. Για να προχωρήσουμε περισσότερο στην οικοδόμηση της Ευρώπης θα πρέπει τα κράτη-μέλη να συμφωνήσουν για τα επόμενα βήματα. Κατά τη γνώμη μου όμως τα κράτη-μέλη δεν είναι σύμφωνα ως προς το ποια είναι αυτά τα επόμενα βήματα. Αρνούνται να μιλήσουν καθαρά ενώπιον της κοινής γνώμης. Η διεύρυνση λοιπόν δεν καθυστέρησε την εμβάθυνση.

Αναφέρεστε τώρα στα παλιά μέλη της Ένωσης.

Ναι. Πιστεύω ότι τα κράτη-μέλη πρέπει να συζητούν ειλικρινά τις διαφορετικές απόψεις μεταξύ τους, και να προσπαθούν να αναζητούν συμβιβασμούς για να ζήσουν και να δράσουν μαζί. Αλλά δεν συζητούν. Μιλούν για δυσφορία εκείνης ή της άλλης χώρας, ή μιλούν για τις αντιρρήσεις μιας άλλης. Αλλά δεν συζητούν μεταξύ τους, γιατί το κοινοτικό μοντέλο δεν λειτουργεί πλέον. Το κοινοτικό μοντέλο βασίζεται στα εξής

όργανα: στο Ευρωπαϊκό Δικαστήριο, απαραίτητο σε μια κοινότητα δικαίου, στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, εκλεγμένο με καθολική ψηφοφορία και με το δικαίωμα της συναπόφασης, στο Συμβούλιο Κορυφής που αποφασίζει τις μεγάλες κατευθύνσεις, στο Συμβούλιο Γενικών Υποθέσεων, που απλοποιεί τα θέματα και παίρνει αποφάσεις, και στην Επιτροπή η οποία είναι παρούσα σε καθημερινή βάση και αρμόδια να αναλαμβάνει πρωτοβουλίες. Αυτό το σύστημα δεν λειτουργεί πλέον. Δεν υπάρχει πια η δυνατότητα να προετοιμαστούν οι διαβουλεύσεις και οι αποφάσεις, να διεξαχθούν οι συζητήσεις με τα κράτη-μέλη, ώστε στα συμβούλια κορυφής να μη συζητούνται εύκοι θέματα, αλλά τρεις - τέσσερις μεγάλες κατευθύνσεις, καλά προετοιμασμένες, ώστε να είναι γνωστές οι απόψεις όλων. Έτσι εργαστήκαμε επί δέκα χρόνια. Είναι ζήτημα μεθόδου και όχι μόνο ποιότητας ανθρώπων. Ισχυρίζομαι ότι η λεγόμενη «διακυβερνητική μέθοδος», κλασική στις διπλωματικές σχέσεις, έχει αρχίσει να υποσκάπτει σιγά-σι-

γά την κοινοτική μέθοδο, η οποία είναι η μόνη που μας επιτρέπει να προχωρήσουμε. Αυτό δεν σημαίνει ότι η Επιτροπή έχει πάντα δίκιο ή ότι πρέπει να ασχολείται με όλα τα θέματα. Σημαίνει ότι η Επιτροπή είναι παρούσα, μαζί με το Συμβούλιο Γενικών Υποθέσεων, για να απλοποιούν τα θέματα, έτσι ώστε οι αρχηγοί κρατών και οι πολίτες να κατανοούν τα μεγάλα ζητήματα και τις μεγάλες επιλογές.

Συχνά μάς παρουσιάζουν την Ευρώπη σαν ένα ωραίο αμάξι, που μπορεί κάποιος να αγοράσει... Οι ηγέτες μάς μιλούν για το design, την «κοινή εξωτερική πολιτική», και άλλες εικονικές πολιτικές... Αλλά αν σκεψουμε το καπό βλέπουμε ότι η μηχανή δεν λειτουργεί. Ποιος ενδιαφέρεται σήμερα για τη μηχανή; Κανένας. Ενδιαφέρονται για το εφέ των εξαγγελιών, για την επικοινωνιακή πολιτική, για τον μικρό χώρο του ο καθένας, αλλά όχι για το πώς εφαρμόζονται όλα αυτά στην πράξη. Θέλω να πω ότι υπάρχει σχέση ανάμεσα στη μέθοδο με την οποία εργαζόμαστε και στη δημοκρατία.

■ ΤΟ ΜΕΛΛΟΝ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΗΣ

Ποια μπορεί να είναι η αρχιτεκτονική για το ευρωπαϊκό μέλλον της Ευρώπης των «27», ίσως και περισσότερων;

Ίσως δεν με θεωρείτε αρκετά φιλόδοξο, αλλά πιστεύω πως αν η Ευρώπη την επόμενη δεκαετία κατορθώσει να πραγματοποιήσει τρεις στόχους θα είναι αντάξια της ιστορίας της. Πρώτον, να δημιουργήσει έναν χώρο ειρήνης και αμοιβαίας κατανόησης ανάμεσα στους λαούς. Δεύτερον, να ενισχύσει το ευρωπαϊκό πλαίσιο για οικονομική και κοινωνική ανάπτυξη διαρκή και βασισμένη στην αλληλεγγύη. Και, τρίτον, να ενθαρρύνει την πολιτισμική και γλωσσική ποικιλομορφία. Τρεις στόχοι για τη μεγάλη Ευρώπη. Κατά τη γνώμη μου, αν θέλουμε να προχωρήσουμε περισσότερο θα πρέπει να υπάρχει δυναμική στο σύστημα και δεν μπορούμε να το επιτύχουμε παρά μόνο με τη διαφοροποίηση. Αν είχαμε επιδιώξει ομοφωνία για τη Συνθήκη Σένγκεν, αν περιμέναμε να επιτύχουμε ομοφωνία για το ευρώ, τι θα συνέβαινε; Η απάντηση είναι προφανής. Σήμερα λοιπόν έχουμε δώσει όνομα σε αυτήν τη διαφοροποίηση: στις Συνθήκες ονομάζεται «ενισχυμένη συνεργασία». Τίποτε δεν εμποδίζει ορισμένες χώρες στο πλαίσιο που ανέφερα να εμβαθύνουν στη συνεργασία τους σε ορισμένους τομείς, όπως η ΟΝΕ, η ενέργεια, η άμυνα, ή σε κοινές δράσεις εξωτερικής πολιτικής. Μιλώ για ενισχυμένη συνεργασία. Δεν πρόκειται για σκληρό πυρήνα, ούτε για Ευρώπη δύο ταχυτήτων. Είναι η Ευρώπη όπως λειτουργούσε ως σήμερα, εδώ και πενήντα χρόνια!

Πολλοί ισχυρίζονται ότι η Κίνα, η Ινδία και οι ΗΠΑ θα είναι οι μεγάλες δυνάμεις στο μέλλον. Οχι όμως η Ευρώπη, αν δεν κατορθώσει να γίνει και πολιτική δύναμη.

Ακούστε, ας ξεκινήσουμε από ένα ισχυρό, ουσιαδές δεδομένο, για να αναλύσουμε το θέμα. Το 2050 η Ευρωπαϊκή Ένωση θα αντιπροσωπεύει το 3% του πληθυσμού της Γης. Αν λοιπόν θέλουμε να υπάρχουμε, να προστατεύσουμε τα συμφέροντά μας και να αναδείξουμε τις αξίες μας σε όλο τον κόσμο, η Ένωση συνιστά αναγκαιότητα. Πόσο μάλλον που έχουμε αφενός μία μόνο υπερδύναμη, παρά την αχίλλειο πτέρνα της, τις ΗΠΑ, αφετέρου τις χώρες που αναδύονται οικονομικά και έχουν ισχυρή δημογραφική εξέλιξη όπως η Κίνα, η Ινδία, η Βραζιλία, ίσως και άλλες. Η Ευρωπαϊκή Ένωση έχει, λοιπόν, ζωτική σημασία. Υπάρχει βεβαίως και η Ευρώπη του οράματος, του ιδανικού, αλλά υπάρχει και η Ευρώπη της αναγκαιότητας, η οποία πρέπει να αντιμετωπίσει έναν κόσμο που αλλάζει. Αυτό είναι αυτονόητο. Αλλά προφανώς θα ήταν καλύτερο αν η αναγκαιότητα μετουσιωνόταν από το όραμα.

Ξέρετε, η Ευρώπη είναι μία ήπειρος, ένα σύνολο ανοικτών εθνών που χαρακτηρίζονται

ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΤΗΤΕΣ

Αρχείο
35

περισσότερο από τις σχέσεις τους με τους άλλους παρά από τη γεωγραφία. Ένα σύνολο εθνών που προσέφερε πολλά στην Ιστορία από τότε που υπάρχει η ανθρωπότητα και που προσπαθούσε πάντα με τη φιλοσοφία και τον πολιτισμό του να βρει την καλύτερη ισορροπία ανάμεσα στην κοινωνία και στο άτομο. Είμαστε άραγε ικανοί να διατηρήσουμε αυτήν την ισορροπία, υπάρχουν άραγε ισχυρές αξίες; Αυτό είναι το κοινό ιδανικό: να διατηρήσουμε αυτήν την έννοια της ισορροπίας ανάμεσα στην κοινωνία και στο άτομο, αυτήν την ενότητα μέσα από τον σεβασμό της διαφορετικότητας, που είναι η πραγματική κληρονομιά της Ευρώπης. Το ιστορικό σήμα κατατεθέν της.

Η ενότητα μέσα από τη διαφορετικότητα; Αναφέρεστε στην ευρωπαϊκή ταυτότητα;

Ναι. Αυτή η Ευρώπη σηματοδοτήθηκε από την αρχαία ελληνική φιλοσοφία και τη δημοκρατία, από το Ρωμαϊκό Δίκαιο, από το ιουδαϊκοχριστιανικό πνεύμα, από τη Μεταρρύθμιση, από τον Διαφωτισμό, ακόμη και από την παρουσία, στη διάρκεια των αιώνων, των μουσουλμάνων. Αυτή είναι η Ευρώπη. Επικρατεί, ωστόσο, η εντύπωση ότι δεν πρέπει να μιλάμε για τις ρίζες μας. Δεν είναι όμως δυνατόν κάποιος να οικοδομήσει το μέλλον όταν δεν έχει μνήμη...

■ ΕΕ ΚΑΙ ΤΟΥΡΚΙΑ

Σε ό,τι αφορά την Τουρκία, ποια είναι η άποψή σας; Μπορούμε να φανταστούμε την ένταξή της ή όχι;

Ξέρετε, η άποψή μου στα θέματα αυτά είναι απλή. Διαπιστώνω ότι ο κόσμος σήμερα, όπως πάντα, βρίσκεται αντιμέτωπος με τη βία. Ανάμεσα όμως στις μορφές βίας μεταξύ κρατών, εθνικών ομάδων, φυλών υπάρχει μία που ξεχωρίζει. Αυτή είναι ο θρησκευτικός φανατισμός, ο οποίος εντείνεται σε βαθμό ώστε οι εθνικές πολιτικές που εφαρμόστηκαν σε ορισμένες χώρες – αραβικές και ασιατικές – να αποτύχουν στο να δώσουν προοπτική προόδου στους λαούς τους. Οι λαοί αυτοί έχουν ανάγκη να σκεφτούν για το μέλλον τους, να βγουν από την περιθωριοποίηση στην οποία οφείλεται η σαγήνη που ασκούν οι ιδεολογίες της βίας και η απόρριψη του άλλου, του διαφορετικού. Εγώ δεν θεωρώ ότι η Ευρώπη πρέπει να στέλνει σε αυτές τις μάζες αρνητικό μήνυμα, όπως «δεν σας θέλουμε ποτέ ανάμεσά μας», γιατί αυτό θα ενισχύσει την προπαγάνδα όσων λένε «ιδού, είναι ένας κόσμος πλουσιών και χριστιανών, που δεν θέλει να μας αποδεχτεί». Γι' αυτό, λοιπόν, όσον αφορά την Τουρκία, πάντα έλεγα «ναι, στη διαπραγμάτευση, αλλά ως εδώ». Τα υπόλοιπα θα τα δούμε στο μέλλον. Η διαπραγμάτευση δείχνει ότι η Ευρώπη δεν είναι χώρος που θέλει να μονοπωλήσει τις αξίες, που κλείνει τις πόρτες του, που δεν θέλει να κα-

CORBIS/AFEIRON

Ο **Ζακ Ντελόρ** γεννήθηκε στο Παρίσι στις 20 Ιουλίου 1925. Εργάστηκε στην Τράπεζα της Γαλλίας και από το 1962 ως το 1973 κατέλαβε σημαντικές δημόσιες θέσεις. Σύμβουλος επί κοινωνικών υποθέσεων του πρωθυπουργού Ζακ Σαμπάν Ντελμας 1969-1972. Αναπληρωτής καθηγητής του Πανεπιστημίου Paris – Dauphine, 1974-1979. Μέλος του Σοσιαλιστικού Κόμματος Γαλλίας, 1974. Εκλέγεται ευρωβουλευτής το 1979 και μέχρι τον Μάιο του 1981 προεδρεύει της Οικονομικής και Νομισματικής Επιτροπής. Υπουργός Οικονομίας και Οικονομικών, Μάιος 1981-Ιούλιος 1984. Πρωτεργάτης της πολιτικής λιτότητας και του αποπληθωρισμού. Πρόεδρος της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, Ιανουάριος 1985 – Ιανουάριος 1995. Αρχιτέκτων της Ενιαίας Πράξης, 1986, και της Συνθήκης του Μάαστριχ, 1992. Επί της Προεδρίας του η Ευρωπαϊκή Ένωση γνωρίζει μια περίοδο ανανέωσης και τα κράτη - μέλη της αυξάνονται σε 15. Από το 1992 ως το 1996 προεδρεύει της διεθνούς επιτροπής της UNESCO για την παιδεία στον 21ο αιώνα. Πρόεδρος του Ευρωπαϊκού Κολεγίου της Brugues, 1995-1992. Διευθυντής σπουδών και ερευνών του Κέντρου Notre Europe (που ίδρυσε ο ίδιος), 1996-2004. Από το 2000 διευθύνει το Συμβούλιο Απασχόλησης, εισοδημάτων και Κοινωνικής Συνοχής (CERC).

ταλάβει τα προβλήματα των άλλων.

Η κυρία Μέρκελ, ο κ. Σαρκοζί έχουν δηλώσει ότι προτιμούν την ειδική σχέση.

Ναι, κάποιος μπορούν να πάρουν το ρίσκο να διακόψουν τις διαπραγματεύσεις. Εγώ θεωρώ ότι υπάρχει διαπραγματευση ανοιχτή με την Τουρκία. Προσέχουμε τι συμβαίνει σε αυτή τη χώρα. Παρακολουθώ προσεκτικά πώς συμπεριφέρεται απέναντι στην Ελλάδα, στην Κύπρο και στην περιοχή γενικότερα. Αλλά πιστεύω πως είναι θετικό μήνυμα να δείξουμε ότι οι σχέσεις μας με τους τρίτους βασίζονται στον διάλογο, στην κατανόηση, αλλά και στην αποφασιστικότητα. Η Ευρώπη είναι η ειρήνη, η ελευθερία και το άνοιγμα προς τους άλλους.

Σε ό,τι αφορά τις χώρες των Δυτικών Βαλκανίων, την Αλβανία, τη Σερβία, τη Βοσνία... Τι σκέφτεστε για αυτές τις χώρες, βλέπετε μια θέση στην Ένωση;

Η μεγάλη μου θλίψη, και δεν κάνω κριτική σε κανέναν, είναι ότι δεν κατορθώσαμε να εφαρμόσουμε τις συνταγές της συμφιλίω-

σης της Δυτικής Ευρώπης στην πρώην Γιουγκοσλαβία. Η ένταξη αυτών των χωρών δεν πρέπει να είναι η μοναδική παρότρυνση. Οφείλουμε να τις συνδράμουμε με παροχή μεγάλης βοήθειας, ώστε να μάθουν να ξαναδουλεύουν μαζί και να εμπορευούνται. Ίσως δεν είναι ακόμη αργά. Να μάθουν όπως είπαμε να εμπορευούνται μεταξύ τους, στη συνέχεια να εργάζονται μαζί, και σταδιακά να ζήσουν μαζί.

Τι σκέπτεστε για την παγκοσμιοποίηση, τις νέες μεθόδους των χρηματοπιστωτικών οργανισμών που τίθενται εν αμφιβόλω από κάποιους; Η παγκοσμιοποίηση μπορεί να είναι για κάποιους θετική, για άλλους αρνητική. Εν πάση περιπτώσει, δεν χρησιμεύει σε τίποτε να τη θεωρούμε ως τον αποδιοπομπαίο τράγο. Προφανώς, λείπει μια απαραίτητη ισορροπία ανάμεσα στις δυνάμεις της αγοράς και στις κρατικές ρυθμίσεις. Ακόμη αυτές οι ρυθμίσεις πρέπει να έχουν ως αφετηρία το εθνικό επίπεδο. Η μεγάλη προσπάθεια πάντως πρέπει να πραγματοποιηθεί σε ευρωπαϊκό και παγκόσμιο επίπεδο. Διαφορε-

τικά, στο μέτρο που οι άνθρωποι δεν είναι ποτέ λογικοί η αγορά από μόνη της μπορεί να προκαλέσει μεγάλες τραγωδίες και κατά κύριο λόγο μια χρηματοοικονομική παγκοσμιοποίηση, χωρίς έλεγχο και όρια, όπως διαπιστώνουμε τώρα. Οι νέες τραπεζικές και χρηματοοικονομικές μέθοδοι δεν είναι λογικές και επιπλέον δεν υπάγονται σε έλεγχο από επαρκείς κανόνες για να εμποδίσουν ή έστω να μειώσουν τις υπερβάσεις. Μπορούμε να πούμε ότι η αγορά είναι το λιγότερο κακό των συστημάτων, όπως λέμε για τη δημοκρατία, αλλά αυτό δεν σημαίνει ότι δεν πρέπει να συνοδεύεται από διεθνείς, ευρωπαϊκούς και εθνικούς κανόνες.

Η κυρία Μέρκελ και ο κ. Σαρκοζί ζήτησαν να επιβληθούν κάποιοι κανόνες...

Το ζήτημα είναι η ανισορροπία που προέρχεται από έλλειψη κανόνων και κατά συνέπεια κανονισμών. Οι κανόνες είναι απαραίτητοι στο χρηματοοικονομικό πεδίο, στις εμπορικές ανταλλαγές και στο περιβάλλον. Για το περιβάλλον, π.χ., η Επιτροπή παρουσίασε σύνολο προτάσεων οι οποίες ελπίζω ότι θα μελετηθούν και θα τεθούν σε εφαρμογή από την Ένωση.

Η παγκοσμιοποίηση συνοδεύεται από μετεγκαταστάσεις επιχειρήσεων και απώλειες θέσεων εργασίας στην Ένωση. Το αίσθημα ανασφάλειας και δυσφορίας στους λαούς της Ευρώπης μεγαλώνει...

Ναι, αλλά από την άλλη, εδώ και δεκαπέντε χρόνια ένα δισεκατομμύριο άνθρωποι έχουν βγει από τη φτώχεια. Προφανώς μπορούμε να κλειστούμε σε ένα οχυρό και να κοιτάζουμε τη μιζέρια γύρω μας, αλλά αυτή η στάση είναι αντίθετη με το όραμά μου, επιπλέον, δε, δεν είναι δυνατόν να αντέξει. Οι φτωχοί θα ανατινάξουν το οχυρό. Εμείς οφείλουμε να βρούμε τα μέσα μιας οικονομικής και κοινωνικής ανάπτυξης με διάρκεια. Πρέπει να βελτιώσουμε την εκπαίδευση, την έρευνα, την καινοτομία και να μειώσουμε τις ανισότητες στην Ευρωπαϊκή Ένωση.

Από τη μία οι επιχειρήσεις φεύγουν και από την άλλη οι μετανάστες έρχονται... Οι λαοί της Ευρώπης φοβούνται για το μέλλον τους.

Είναι αλήθεια. Οι λαοί φοβούνται, είτε επειδή αυξάνεται η ανεργία είτε γιατί τα προβλήματα ενσωμάτωσης των μεταναστών γίνονται δυσκολότερα. Δεν μπορούμε όμως από τη μία να αρνούμαστε τα μέσα για την ανάπτυξη αυτών των χωρών, υιοθετώντας πολιτικές προστατευτισμού, και την ίδια στιγμή να αρνούμαστε τη μετανάστευση των πληθυσμών, όπως συνέβαινε πάντα. Είναι θέμα ισορροπίας αλλά και πολιτικής οπτικής. Δεν υποτιμώ αυτά τα ερωτήματα, ούτε βλέπω τα πράγματα ρόδινα, αλλά είμαι αντίθετος στη δημαγωγία, στις εύκολες αποφάσεις και στην έλλειψη καλής πίστης.